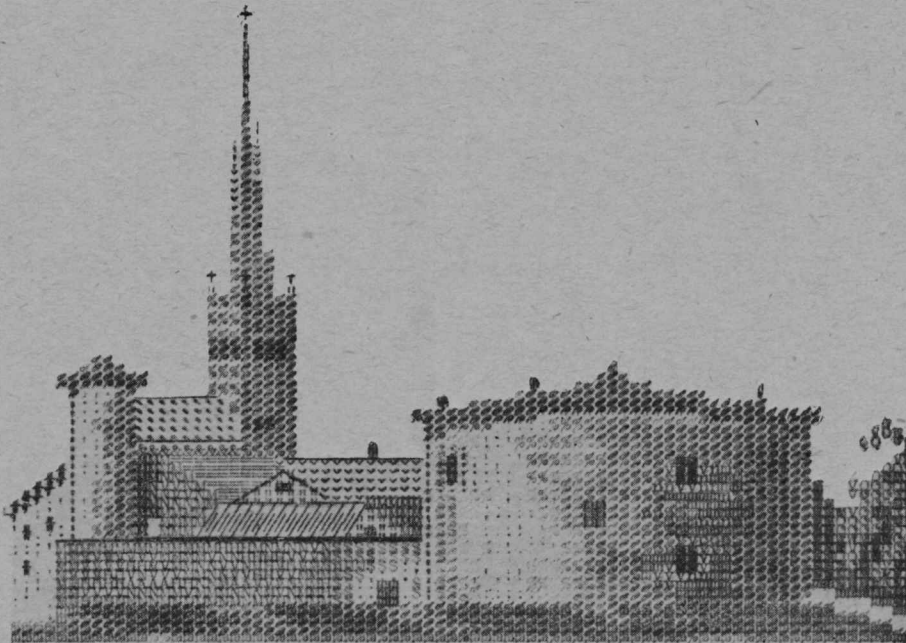

PÄRNU KAUBANDUSKESKKOOLI
MASINA- JA KIIRKIRJA ÕPILASAJAKIRI

Nr. 1
1938

VÄLE KÄSI

Tallinn — Paks Margareta.
(Kirjutusmasinaga kirjutatud pilt.)

SISUKORD: Värsse kiiruse harjutamiseks (H. Haberman ja R. Ottenson).
Tabel täis- ja liittäishäälikute kirjutamiseks stenograafias.
Vanasõnu kiirkirjas. Üht ja teist kiirkirja ajaloo.
Graafiline kaart masinakirja edasijõudmise märkimiseks.
Kunstmasinakiri.

Kaanepilt „Paks Margareta“ on R. Ottensoni poolt kirjutatud kirjutusmasinal.

SAATEKS.

Tänapäeval on kiirkiri üheks tähtsamaks õppeaineks, mida paljud õpilased tahavad eriti suure põhjalikkusega ära õppida ja omada stenograafisti vilumuse ja oskused, seepärast need õpilased töötavad vastavate õpetajate juhatusel peale klassitundide veel õpilasringis, kelle töö tulemuseks ongi käesolev ajakiri, mis sisaldab masinakirja ja eriti kiirkirja alalt mitmesuguseid artikleid.

Et meil Eestis enam ei ole sarnast ajakirja ilmunud, siis on käesoleval ajakirjal, ehk küll õpilasajakirjal, au olla esimeseks sellesarnaseks ajakirjaks Eestis.

„VÄLE KÄSI“ ilmub kaks korda aastas.

Peatoimetaja: koolijuhataja B. Härma.

Tegevtoimetaja: õpilasring „Kiir“.

Vastutav toimetaja: õpetaja R. Ottenson.

VÄLJAANDJA: PÄRNU KAUBANDUSKESKKOOLI
ÕPILASRING „KIIR“ PÄRNUS, VABADUSVÄLI 1.

Värsse kiiruse harjutamiseks.^{*)}

Täiendavaid lühendeid.

1. Eessõnad ja algsilbid ning sõnalühendid.

2... arm, 2, armas, 2 armastus, 2... rahva, 2, rahvas, 2, rahvas,

1... esmalt, 6... valg, 6, valge, 6, valgus, 6, valgus,

l... kasv, 6... võt-

l... lahti, 2. Lõppsilbid:

l... laps, 2... gu, ku,

l... laul, 2... ni,

2... lugu, 2... na (nagu ne).

h h e [e. h.]

h h e

h h e

h h e

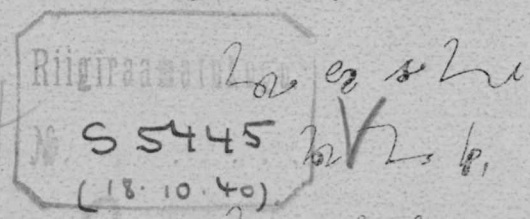
h h e

h h e

h h e

h h e

h h e

Sf 6309
ok p.

h h e
h h e
h h e
h h e

*) H. Haberman ja R. Ottenson.

The v, z, Shad... [v. z. sh]

The v, z, Shad

~ le h sh

The course

- see also:

- see sh, sh

~ le sh h m

The course

- see h see.

nun z, sh - e

nun z, sh

sh - e m.

~ le sh h m

sh - e m.

- sh sh sh;

~ le sh h!

~ le sh h of

~ le sh h

- see sh sh.

~ see sh, sh;

? the sh

~ le sh h

see sh!

- sh sh D.

- sh - e:

nun z, sh.

sh, l, sh h!

1/2 2 2 2 ... [C. 2000]

1/2 2 2 2	red red - esth - Len 2 2 2	
2 2 2 2	- 2 2 2;	- 2 2 2 2.
2 2 2 2	2 2 2 - 2 2 2	2 2 2 2 2 2
2 2 2 2	- 2 2 2	2 2 2 2 2.
∴ 2 2 - 2 2 2,	∴ 2 2 - 2 2 2	∴ 2 2 - 2 2 2 ...
2 2 - 2 2 2 ∴		

A, 2 2 2. [2. 2000]

A, 2 2 2,	2 2 2 2 2 2,
2 2 2 2!	2 2 2 2 2 2!
2 2 2 2	2 2 2 2 2 2,
2 2 2 2!	2 2 2 2 2 2;
2 2 2 2,	2 2 2 2 2 2,
2 2 2 2;	2 2 2 2 2 2!
2 2 2 2	A, 2 2 2,
2 2 2 2!	2 2 2 2 2 2!
2 2 2 2 2 2,	2 2 2 2 2 2
2 2 2 2 2 2;	2 2 2 2 2 2!

2, 2: 2.

z n z. [C. h. n.]

z n z,

∴ z d h z

z n z,

∴ d h z ∴

∴ z z d

z d z;

- z ! ∴

z n z!

∴ z, z

∴ z, z d

∴ z z;

- z ! ∴

∴ z z z

z z z

- z, z ∴

- z z

∴ z, z

∴ z, z

∴ z z;

- z z ! ∴

z. z. z. [z. n.]

z. z. z.

z z z z :

z z, z z;

z z z z.

z z z z,

z. z = z d :

z z z z - z.

z z z z.

Vant. [2. 1. 1.]

Lt 22 26,	→ 22 26,
do 26,	oc: b. Lt.
26: 1 26,	26 26 26,
26 26!	26 26 26;
1 26:	26 26, 26 26
26 26,	26 26 26,
(26,	26 26 26,
	26 26 26.

26 26. [2. 1. 1.]

26 26 26,	26 26 26,
26 26 26,	26 26 26,
26 26 26,	26 26 26,
26 26,	26 26,
26 26 26,	26 26 26,
26 26 26,	26 26 26,
26 26 26,	26 26 26,
26 26 26,	26 26 26.

Tabel täis- ja liittäishäälikute kirjutamiseks stenograafias.

Umbrhäälikud kõrguse arvatus	l ä h e d a l						k a r u g e l					
	rõhuta			rõhuga			rõhuta			rõhuga		
	sõna algul	sõna keskel	sõna lõpul	sõna algul	sõna keskel	sõna lõpul	sõna algul	sõna keskel	sõna lõpul	sõna algul	sõna keskel	sõna lõpul
joone peal				a			e			ä äe ea		
				ar arm kr kr karm vand radar raha	ema da tehes selts (h)ele tore			ä) ar ar äge (h)ada äe) - ar äesta ea) - ar eakas			ar ar ar mänt järv väed mäed teadus sendus jää pää näe mäe tea pea	
joonest allpool (peale mõõdu võtta)	o			u			õ ö - öe öe			ü		
	or oda ool ool	oo oo toot toot	oo oo soo sool	ou ou hulk uide	ou ou kool kool	ou ou kodu suu	õ) - ou õhk õis õel õe õeldar	ö) - ou põel köök nõel mäel	öe) - ou sööd	ü) - ou töö lüü jõe nõe söö lüü	ou ou künt müür süü müü	
joonest allpool (peale mõõdu võtta)	i			au grupp (au, ao; õu, õo, õu) eo, eu)			ei grupp (ei; ai, äi; oi, õi, õe)			ae grupp (ae; ui; oe, oa)		
	ie ie ime igar [mitte: ie ie]	id id rind riib	id id vili padi	au) - ie au) - ie õu) - ie õu) - ie eo) - ie eu) - ie	ie ie kaob laud põud tõus seos pead	ie ie lao laa nõu püü peo teo	ei) - ie eide eider äike (h)üü	ei) - ie leib reis gaibul kühk õigem õidab	ei) - ie loolei mai jäi toi boi	ae) - ie aed uisud uim oat oas	ae) - ie laev kad luisud kuiv porg load	ae) - ie kae sae nui sai loe joa

1. $\alpha \beta \gamma$
2. $\lambda \mu \nu \zeta$
3. $\eta \theta \iota \kappa$
4. $\rho \sigma \tau \upsilon$
5. $\phi \chi \psi \omega$
6. $\pi \rho \sigma \tau$
7. $\alpha \beta \gamma \delta$
8. $\epsilon \zeta \eta \theta$
9. $\iota \kappa \lambda \mu$
10. $\nu \xi \omicron \pi$
11. $\rho \sigma \tau \upsilon$

12. $\phi \chi \psi \omega$
13. $\alpha \beta \gamma \delta$
14. $\epsilon \zeta \eta \theta$
15. $\iota \kappa \lambda \mu$
16. $\nu \xi \omicron \pi$
17. $\rho \sigma \tau \upsilon$
18. $\phi \chi \psi \omega$
19. $\alpha \beta \gamma \delta$
20. $\epsilon \zeta \eta \theta$
21. $\iota \kappa \lambda \mu$
22. $\nu \xi \omicron \pi$

Ühth ja teist kirjakirja ajaloo.

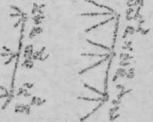
I.

Akropolisise-süsteem.

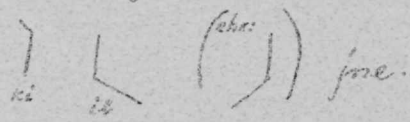
Akropolisise-süsteem, kui kõige vanem kirjakiri, on leitud marmoritahvilt Ateenas Akropolisise linnamäelt ja selle kirjutamise aastaks arvatakse 350 e.Kr. Ajahammas on mõjunud sellele marmoritahvile, nii et seal leiduvad kirjakirja üksikvormides on raske lahendada. Mitmed teadlased on seda kirjakirja süsteemi ja metoodi seletanud. Giltbauer'i järgi on:

$\begin{matrix} | & \Gamma & \Gamma & \Gamma & \Gamma & \Gamma & \Gamma \\ \epsilon & \tau & \delta & \nu & \iota & \kappa & \lambda \end{matrix}$

Üldpilt:

Seega:

$\begin{matrix} // & / & \backslash & \backslash & / & / & \backslash & \backslash & \backslash & \backslash \\ \epsilon & \alpha & i & o & \bar{o} & \bar{e} & u & ai & au & ei & eu & ou \end{matrix}$

Fäishäälikud on väljendatud sirge või kaldjoonte abil, kuna kaasäälikud on fäishäälikute juure kirjutatud horisontaaljoontega mitmesuguses kohas ja sibil.

Hiirikirja geometriliste süsteemide tähestikke

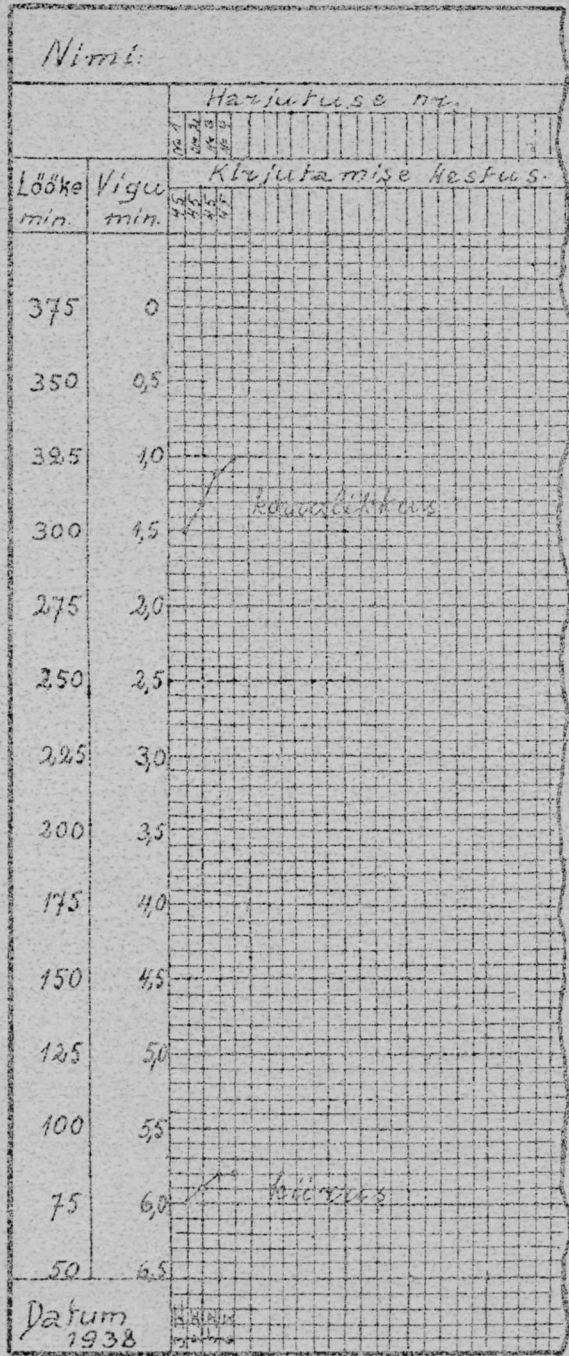
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	aa	bb	cc		
J. Bright. 1582																															
moodsa kirj kirja eelkõige		γ	ι	1	1	7	7	7	7	7																					
			Ka: k q																												
J. Willis. 1608	Λ	∩		7	<	L	J	o	α	>	Γ	∩	U	\	κ	/	0	-	1	c	2	v)	∞	8	Z					
E. Willis. 1618	α	1	<	>	ε	7	4	h	z		n	v	\	∞	o	7	9	+	5	6		v	1	d	Y	Z	5	B	/		
Shelton 1641	Λ	1	Γ	1	2	7	4	<	L		n	v	\	-	κ	o	9	7	P	/		v	6	x	Y	Z	>	B	o		
Metcalle 1645	Λ	<	<	>	a	L	4	oh	7	1	n	v	\	-	e	po	7	v	9	1	v	v	7	∞	8	Z					
Rich 1646	1	γ	c	1	o	y	4	.			n	v	-	-	v	o	9	P	/	\		L	n	7	Z						
Shelton 1650	<	∩	>	\	e	L	Λ	o	Γ	Λ	<	-)	/	U	P	9	Y	o	1	v	v	c	2	8	Z					
Coles 1674	<	∩		\	e	L	Λ	o	Γ	<	-)	/	U	P	4	Y	o	1	.	v	c	2	8	Z						
Addy 1692	1	1	<	>	o	7	4	h	.	4	n	v	-	-	v	o	9	P	/	\	v	L	7	Y	Z						
Mason 1707	1	∩	<	\	✓	7	P	L	.	J	<	U	-	L	∩	9	7	10	1	L	∩	∩	x	7	/	L	<				
Tanner 1712	1	1	<	/	2	7	1	.	✓	<	U)	-	Γ	o	~	Y	\	/	v	n	∩	x	7	Z						
Weston 1727	Λ	<	<	>	g	L	4	h	7	7	n	U	\	-	e	po	7	Y	19	/	v	v	7	∞	8	Z					
Gibbs 1736	(P	9)	o	7	7	(U	7	1	n	v	\	-	L	o	7	17	1	∩		8	8	Y	7					
Macaulay 1747	-	1	<	\	o	7	-	-	-	-	1	\	1	∩	7	v	/	1	1	∩	v	/	5	7	7	1	/	1			
Annet 1750	\	/	<	1	1	L	U	-	∩	U	<	n	∩	∩	o	/	c	7	U	1	U	L	-)	7						
Gurney 1753	1	7	<	\	✓	7	P	L	/	✓	<	U)	-	L	∩	9	7	10	1	L	∩	∩	x	7						
Lyle 1762	∩	\	>	e	1	o	<	U)	\	n	-	1	o	c	U	-	1	e	/	v	U	U	U	U	-	∞	n	1		
Annet 1765	\	/	∩	1	-	7	7	-	U	U	<	n	∩	∩	o	f	<	o	/	1	∩	U	U	U	U	U	U	U	U	U	
Holdsworth Abdridge 1766	1	Γ)	1	7	∩	.	<	\	∩	o	U	o	1	8	<	-	1	o	/	o	1	o	x	<	L					
Byrom 1767	.	∩	<	\	∩	9	9	∩	U	.)	o	1	-	1	.	\	P	6	7	∩	-	5	6	∩						
Palmer 1771	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩
Graves ja Ashton 1775	∩	∩)	o	o	\	o	o	∩	∩	-	∩	c	1	v	/	.	v	U	-	o	U	-	o	U						
Williamson 1775	∩	∩)	o	7	6	.	9	∩	\	-	.	4	n	Y	1	.	∩	9	a	/	c	∩	∩							
Shorthand Dictionary 1777	1	7	<	\	✓	7	P	L	✓	<	U)	-	L	∩	9	Y	1	1	L	∩	∩	x	7	/						
Blanchard 1779	\	∩	<	\	U	U	-	U	<	U)	-	∩	9	∩	o	/	1	1	1	1	1	1	x	-	o					
Blanchard 1786	o	/	<	∩	-	1	∩	1	U	<	U)	∩	o	7	1	/	-	1	o	∩	o	x	1	-						
Taylor 1786	∩	∩	/	.	\	o	9	.)	∩	6	o	U	.	P	∩	Y	-	1	.	\	∩	U	U	U	U	U	U	U	U	
Mawor 1789	.	<)	o	o	∩	.	∩	/	∩	U	.	P	∩	Y	-	1	.	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
Rees 1795	1	\	∩	∩	-	∩	1	∩	∩	9	6	o	6	P	L	Y	<	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
Lewis 1815	\	∩	<	\	∩	∩	o	∩	<	∩	U	.	1	∩	1	o	-	-	\	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
J. Pitman 1837	∩	/	1	7	\	-	9	\	-	∩	∩	7	1	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
J. Pitman 1841	∩	/	1	7	\	-	9	\	-	∩	∩	7	1	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
Everett 1877	∩	/	-	∩	\	1	1	6	1	/	∩	9	1	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
Pocknell 1880	∩	/	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
Zuployé- Pernin 1881	∩	/	-	∩	\	1	1	6	1	/	∩	9	1	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	
Bell 1865	∩	/	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	∩	

Allroad: J. Pitman - A History of Shorthand ja teised kirja ajalo raamatute.

Graafiline kaart

masinakirja edasijõudmise märkimiseks.

Masinakirja hindamisel
arvatakse iga vea
pealt 25 lööki maha,
seepärast võimalikult
vähem vigu!

Vaadlates käesolevat
graafilist kaart, näeme
õpilase edasijõudmist (kiirust)
ja korralikku kirjutamist
järgmiselt:

Datum	Harjut. nr.	Kirjutamise kestus minutites	Lööke arv minutis	Vigade arv minutis
OKT 3	nr. 1	45	75	1,5
" 4	" 2	45	80	1,3
" 5	" 3	45	85	1,1
" 6	" 4	45	85	1,0

Vigade ümberarvutamine protsentide peale.

Arvused: lööke min. 75 ja vigu min. 1,5.

$\frac{150}{75} = 2\%$

Märkus: Seda kaart võib valmistada ka
kirjutusmasinaga, kusjuures graafiline
osa teha plus-märgiga.

KUNSTMASINAKIRI.

Kunstmasinakiri — kirjutusmasinaga piltide kirjutamine — on välismaal mitmel pool (Saksamaal, Hollandis, Ameerikas j. m.) levinud ja tunnustust leidnud masinakirja ja ka kunsti ala. Ning tõepoolest, keda ei huvitaks evides kirjutusmasina või muidu tegeldes masinakirjaga, kirjutada peale hariliku kirja ka pilte.

Käesoleva vihu kaanel on üks näide kunstmasinakirja tehnika kohta. Ka edaspidi toome meie järjekindlalt omas ajakirjas kunstmasinakirja pilte. Pildi motiivid võivad olla igasugused, näit. illustratsioonid, maastikud, portreed jne. Suuruselt võib pilte kirjutada samuti mitmesuguseid; pika võlliga masinatel saab koguni suuri seinapilte kirjutada. Ka võib kirjutada mitmevärvilisi pilte, võttes selleks harilikule mustale või punas-mustale lindile lisaks veel teisi värvilisi linte — roheline, sinine, kollane jne. Paber võib olla valge või värviline. Kasutades värvilisele paberile kirjutamiseks mingit värvilist linti, arvestades seejuures muidugi värvide kooskõla, saavutatakse mõne motiivi juures eriti ilus ilme. Heledaid ja tumedaid toone saab pildil väljendada mitmesuguste kirjutusmasinal leiduvate märkide ja tähtedega: õige heledaid toone väljendatakse punktidega või mõne muu märgiga, heledamaid toone — ümmarate tähtedega, näit. „c“, „o“, keskmisi toone — rohkem koondatud vormidega, näit. tähtedega „e“, „v“, „n“, tumedamaid toone — mitmetulbaliste tähtedega, näit. „w“, „m“, veel tumedamaid toone saab tähtede „w“ ja „m“ ülelöömisega ning kõige tumedamaid toone „w“, „m“ ja „v“ ülelöömisega. Mõningate piltide juures vajalikke mahedalt üleminevaid varjundeid saavutatakse löögi tugevusega, lüües masinal tähti välja kas õrnemalt või tugevamalt.

.....o o o O o o o.....

Mercedes kirjutusmasinad on
ülemaailma kuulsad.

Esindaja Eestis:

MEHKS & Ko.

Tallinn, Vene 19.

Kiirkirja õpikud:

H. Haberman — Eestikeelne kiirkirj.

H. Haberman ja R. Ottenson — Kiirkirja lugemik.

(Haridusministeeriumi poolt lubatud: HST Nr. 2 — 1933 ja HT Nr. 28 — 1937.)
